

Novi zakon o pružanju usluga povezanih s kriptoinovinom i provedba mjera sprječavanja pranja novca

Božo Prelević, dipl. iur.

Od 27. srpnja 2024. na snazi je Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 o tržištima kriptoinovine. Pojednostavljeno, ovim propisom se utvrđuju nadležna tijela odgovorna za nadzor pružatelja usluga kriptoinovine, što uključuje i obveznu provedbu mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma od strane ovih subjekata. Autor u članku daje prikaz temeljnih zakonskih odredbi sa aspekta provedbe mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

1. Uvod

Novim Zakonom o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 o tržištima kriptoinovine¹ (u nastavku teksta: Zakon) u hrvatskom pravnom sustavu se osigurava provedba Uredbe (EU) 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o tržištima kriptoinovine i izmjeni uredbi (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1937² (u nastavku teksta: Uredba (EU) 2023/1114). Zakonom se također utvrđuju nadležna tijela odgovorna za obavljanje funkcija i izvršavanje dužnosti predviđenih u Uredbi (EU) 2023/1114 te određuje njihova nadležnost. Novi Zakon je stupio na snagu 27. srpnja 2024.

Kako je to određeno samim Zakonom³, na pružatelje usluga povezanih s kriptoinovinom iz Zakona, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma⁴ (u nastavku teksta: ZSPNFT). U tom smislu, analiza odredbi novog Zakona u ovom članku ograničena je na onaj dio zakonskih odredbi koji se u širem smislu odnosi na mjere sprječavanja pranja novca čija je provedba od strane subjekata primjene Zakona poseb-

no istaknuta. U nastavku ćemo se najprije upoznati sa temeljnim uvjetima za početak poslovanja subjekata koji pružaju usluge u vezi sa kriptoinovinom, nastavno na obvezu ispunjavanja obveza iz ZSPNFT-a.

2. Podnošenje zahtjeva za izdavanje odobrenja za rad pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom

Prijelaznim i završnim odredbama Zakona određen je rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje odobrenja za rad pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom.

istićemo...

Sukladno čl. 65. Zakona, pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom koji pruža svoje usluge u skladu sa odredbama ZSPNFT-a i upisan je u registar pružatelja usluga virtualne imovine iz čl. 9.a ZSPNFT-a dužan je u skladu s čl. 143. st. 3. Uredbe (EU) 2023/1114 ishoditi odobrenje za rad najkasnije do 1. srpnja 2026.

1 Nar. nov., br. 85/24 od 19. srpnja 2024.

2 SL L 150., 9.6.2023.

3 Čl. 2. Zakona.

4 Nar. nov., br. 108/17, 39/19 i 151/22.

3. Izdavanje i ukidanje odobrenja za rad pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom

3.1. Izdavanje odobrenja za rad pružatelja usluga povezanih sa kriptoinovinom

Temeljem zahtjeva dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Republici Hrvatskoj podnesenog sukladno odredbi čl. 62. Uredbe (EU) 2023/1114, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (u nastavku teksta: HANFA) o izdavanju odobrenja za rad pružatelju usluga povezanih s kriptoinovinom odlučuje rješenjem sukladno čl. 63. Uredbe (EU) 2023/1114 ako su ispunjeni svi uvjeti iz glave V. Uredbe (EU) 2023/1114 i samog Zakona, ovisno o prirodi, opsegu i složenosti usluga povezanih s kriptoinovinom koju potencijalni pružatelj usluga namjerava pružati⁵. S druge strane, HANFA će rješenjem odbiti zahtjev iz članka 62. Uredbe (EU) 2023/1114 ako postoje okolnosti iz članka 63. stavka 10. Uredbe (EU) 2023/1114. O svakom izdanom i odbijenom odobrenju za rad HANFA, sukladno čl. 63. st. 13. Uredbe (EU) 2023/1114, obavještava Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (u nastavku teksta: ESMA) i dostavlja joj podatke iz čl. 109. st. 5. Uredbe (EU) 2023/1114.

Sukladno čl. 14. st. 4. Zakona, odredbe dijela Zakona kojima se uređuje izdavanje odobrenja za rad za pružatelje usluga povezanih sa kriptoinovinom ne odnose se na osobe iz čl. 59. st. 1. t. (b) Uredbe (EU) 2023/1114 osim ako je to izričekom propisano.

ističemo...

Treba istaknuti kako se u sudski registar ne može upisati tvrtka koja upućuje na to da se radi o pružatelju usluga povezanih s kriptoinovinom, ako pravna osoba nema odobrenje HANFA-e izdano sukladno zakonskim odredbama.

U slučaju da je podnositelj zahtjeva iz navedene odredbe čl. 14. st. 1. Zakona izdavatelj koji ima odobrenje za rad kao izdavatelj tokena vezanog uz imovinu u smislu zakonskih odredbi, prilikom procjene imatelja kvalificiranih udjela sukladno čl. 62. st. 3. Uredbe (EU) 2023/1114 HANFA će u obzir uzeti procjenu koju je u odnosu na tog imatelja kvalificiranog udjela napravila Hrvatska narodna banka sukladno čl. 40. Zakona i čl. 18. st. 5. Uredbe (EU) 2023/1114. Zakonom je određeno kako sadržaj zahtjeva za izdavanje odobrenja za rad iz navedene odredbe čl. 14. st. 1. Zakona HANFA detaljnije propisuje posebnim pravilnikom.

3.2. Ukidanje odobrenja za rad pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom

Sukladno čl. 15. st. 1. Zakona, HANFA rješenjem ukida rješenje kojim je izdano odobrenje za rad pružatelju usluga povezanih s kriptoinovinom u slučajevima propisanim u čl. 64. st. 1. i st. 2. t. (b) Uredbe (EU) 2023/1114. **HANFA može rješenjem ukinuti rješenje kojim je izdano odobrenje za rad pružatelju usluga povezanih s kriptoinovinom ako⁶:**

- pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom na bilo koji način HANFA-i onemogućuje nadzor svojeg poslovanja;

- pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom ne postupi u skladu s rješenjem kojim HANFA nalaže nadzorne mjere iz čl. 47. Zakona;
- je HANFA pružatelju usluga povezanih s kriptoinovinom izrekla mjere, ili podnijela optužni prijedlog vezano za utvrđene nezakonitosti koje se odnose na pranje novca ili financiranja terorizma sukladno odredbama ZSPFNT-a, a te nezakonitosti imaju obilježja teške povrede odredbi ZSPFNT-a, te pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom ne poduzme sve potrebne mjere za njihovo uklanjanje.

Od dana izvršnosti rješenja kojim je ukinuto rješenje kojim je izdano odobrenje za rad pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom ne smije sklopiti pravni posao, započeti obavljati, ili obaviti niti jednu uslugu za koju je odobrenje za rad ukinuto. Rješenjem o ukidanju rješenja o izdanom odobrenju za rad, HANFA može naložiti prijenos postojećih ugovora drugom pružatelju usluga povezanih s kriptoinovinom, pod uvjetom pristanka klijenata i pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom na kojeg se ugovori prenose.

ističemo...

Navedena rješenja o ukidanju odobrenja za rad pružatelju usluga povezanih sa kriptoinovinom koja su pravomoćna, HANFA dostavlja nadležnom trgovačkom sudu koji će po službenoj dužnosti iz sudskog registra obrisati djelatnosti za koje je odobrenje za rad ukinuto.

4. Dužnosti i odgovornosti uprave

Sukladno čl. 19. st. 1. Zakona, osim općih dužnosti i odgovornosti propisanih Zakonom o trgovačkim društvima⁷, uprava pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom iz čl. 59. st. 1. t. (b) Uredbe (EU) 2023/1114 ima dužnosti i odgovornosti propisane Zakonom. Uprava je dužna osigurati da pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom posluje u skladu sa Zakonom i Uredbom (EU) 2023/1114. **Osim toga, uprava pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom iz čl. 59. st. 1. Uredbe (EU) 2023/1114 dužna je:**

- osigurati provođenje nadzornih mjera koje je naložila HANFA u skladu sa svojim nadležnostima i ovlastima iz Zakona i Uredbe (EU) 2023/1114;
- uspostaviti i primjenjivati djelotvoran i pouzdan sustav upravljanja, što uključuje i raspodjelu dužnosti te sprječavanje sukoba interesa, tako da se promiču integritet tržišta i interesi klijenata pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom;
- članovima društva odnosno nadzornom odboru omogućiti pristup informacijama o rizicima kojima je pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom izložen, ili može biti izložen;
- uspostaviti linije izvještavanja uprave za sve značajnije rizike kojima je pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom izložen, ili može biti izložen.

Sukladno čl. 19. st. 7. Zakona, uprava pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom iz čl. 59. st. 1. t. (b) Uredbe (EU) 2023/1114 dužna je posvetiti dovoljno vremena i osigurati dovoljno sredstava kako bi se svim rizicima kojima je pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom izložen, ili može biti izložen, na odgovarajući način upravljalo.

⁵ Čl. 14. st. 1. Zakona.

⁶ Čl. 15. st. 2. Zakona.

⁷ Nar. nov. br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23 i 130/23.

5. Sustav upravljanja pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom

Sustav upravljanja iz čl. 19. st. 4. Zakona⁸ mora posebice osiguravati odgovornost uprave za definiranje, odobravanje i nadzor⁹:

- strateških ciljeva društva, strategije upravljanja rizicima i internog upravljanja;
- integriteta računovodstvenog sustava i sustava financijskog izvještavanja, kao i financijske i operativne kontrole i usklađenosti sa zakonom i primjenjivim standardima;
- ustrojstva društva za obavljanje usluga povezanih s kriptoinovinom, uključujući vještine, znanje i stručnost višeg rukovodstva i zaposlenika, resurse, postupke i mehanizme društva za obavljanje usluga, uzimajući u obzir opseg i složenost svog poslovanja;
- politika i postupaka uspostavljenih radi usklađenosti s poglavljima 3. i 4. glave V. Uredbe (EU) 2023/1114;
- politika i postupaka uspostavljenih radi usklađenosti s Uredbom (EU) 2022/2554 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o digitalnoj operativnoj otpornosti za financijski sektor i izmjeni uredbi (EZ) br. 1060/2009, (EU) br. 648/2012, (EU) br. 600/2014, (EU) br. 909/2014 i (EU) 2016/1011¹⁰ (u nastavku teksta: Uredba (EU) 2022/2554);
- **politika i postupaka uspostavljenih radi usklađenosti s odredbama ZSPNFT-a.**

ističemo...

Uprava pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom dužna je pratiti i periodički, a najmanje jednom godišnje, procjenjivati učinkovitost sustava upravljanja s obzirom na odgovornosti iz navedene odredbe čl. 20. st. 1. Zakona te poduzimati primjerene mjere za ispravljanje uočenih nedostataka.

6. Zaključak

Do donošenja Zakona, kako navodi sam predlagatelj u obrazloženju uz konačni prijedlog Zakona, na poslovanje s kriptoinovinom i pružanje usluga povezanih s kriptoinovinom koja se ne kvalificira kao financijski instrument primjenjivala su se samo opća pravila koja se odnose na ugovorne odnose iz Zakona o obveznim odnosima¹¹ te odredbe ZSPNFT-a. Uredba (EU) 2023/1114 te konsolidirane verzije Direktive 2013/36/EU¹² i Direktive (EU) 2019/1937¹³ s odgođenom primjenom uređuju odredbe o tokenima e-novca i tokenima vezanima uz imovinu te odredbe koje se odnose na izdavanje ostalih vrsta kriptoinovine te na pružanje usluga povezanih s kriptoinovinom koje će biti u primjeni od 30. prosinca 2024. Obzirom na navedeno, kao i obvezu usklađivanja, bilo je nužno donijeti Zakon koji će na odgovarajući način osigurati provedbu Uredbe (EU) 2023/1114 u hrvatski pravni sustav.

⁸ Vidjeti pod 4.

⁹ Čl. 20. st. 1. Zakona.

¹⁰ SL L 333, 27.12.2022.

¹¹ Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22 i 155/23.

¹² SL L 176, 27.6.2013.

¹³ SL L 150, 9.6.2023.

Što se tiče donošenja Zakona i posljedica njegovog donošenja na sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH, treba podsjetiti kako je RH prema ocjeni međunarodnih institucija trenutno u „sivoj zoni“ što se tiče provede mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. S time u vezi u prvom redu treba istaknuti zakonske odredbe o odgovornosti uprave društava pružatelja usluga u vezi s kriptoinovinom za provedbu mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Zakonom je određeno kako pružatelji usluga povezanih s kriptoinovinom koji pružaju svoje usluge u skladu sa odredbama ZSPNFT-a i upisani su u registar pružatelja usluga virtualne imovine iz čl. 9.a ZSPNFT-a moraju sukladno čl. 143. st. 3. Uredbe (EU) 2023/1114 ishoditi odobrenje za rad najkasnije do 1. srpnja 2026.

Literatura:

- 1) Uredba (EU) 2023/1114 (SL L 150., 9.6.2023.);
- 2) Uredba (EU) 2022/2554 (SL L 333, 27.12.2022.);
- 3) Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 o tržištima kriptoinovine (Nar. nov., br. 85/24);
- 4) Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (Nar. nov., br. 108/17, 39/19 i 151/22);
- 5) Zakon o trgovačkim društvima (Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23 i 130/23);
- 6) Zakon o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22 i 155/23).
- 7) Direktiva 2013/36/EU (SL L 176, 27.6.2013.);
- 8) Direktiva (EU) 2019/1937 (SL L 150, 9.6.2023.).

Ne zaboravite:

- **Od 27. srpnja 2024. na snazi je Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2023/1114 o tržištima kriptoinovine.**
- **Zakonom se utvrđuju nadležna tijela odgovorna za nadzor pružatelja usluga kriptoinovine,**
- **Na pružatelje usluga povezanih s kriptoinovinom iz Zakona, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ZSPNFT-a.**
- **Pružatelj usluga povezanih s kriptoinovinom koji pruža svoje usluge u skladu sa odredbama ZSPNFT-a i upisan je u registar pružatelja usluga virtualne imovine iz čl. 9.a ZSPNFT-a dužan je ishoditi odobrenje za rad najkasnije do 1. srpnja 2026.**
- **HANFA može ukinuti odobrenje za rad pružatelju usluga povezanih s kriptoinovinom, ako mu je izrekla mjere, ili podnijela optužni prijedlog vezano za utvrđene nezakonitosti koje se odnose na pranje novca ili financiranja terorizma koje imaju obilježja teške povrede odredbi ZSPNFT-a.**
- **Uprava pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom odgovara za definiranje, odobravanje i nadzor politika i postupaka uspostavljenih radi usklađenosti s odredbama ZSPNFT-a.**